

Eesti Vabariigi Presidendi Toomas Hendrik Ilvese kõne Eesti Rahva Muuseumi 100. aastapäeva aktusel, 14. aprillil 2009 Tartu Ülikooli aulas

Lugupeetav Eesti Rahva Muuseumi direktor Krista Aru, austatav Tartu Ülikooli rektor, Riigikogu esimees, head sõbrad!

Mul on suur rõõm ja au õnnitleda Eesti Rahva Muuseumi selle 100. sünnipäeval, kahjuks küll veel mitte oma majas, vaid meie rahvusülikooli auväärse aulas.

Ükski kestav asi ei saa tekkida tühjale kohale. Eesti rahva oma muuseumi mõte kasvas meie ärksate inimeste peades ja tegudes pikka aega.

See mõte kasvas koos meie rahvusliku iseteadvuse ja haritlaskonnaga ning jõudis meie oma muuseumi rajamisest oma riigi loomiseni. Eesti rahva rahvuslik ja keeleline ellujäämine on olnud meie rahva eestvedajate südameasi.

Nelikümmend aastat enne Eesti Rahva Muuseumi loomist, küsis Jakob Hurt siinsamas Tartus, Eesti esimesel üldlaulupeol, tsiteerin: “Kuidaviisi tuleb meil kallist priiust tõesti kasulikult pruukida?”

Sellest küsimusest kajas peatselt 30-aastaseks saava haritud noore eestlase mure oma maa pärast. Ta esitas kolm peamist ülesannet: rahva ühtsustunde kasvatamine, truudus oma rahvusele ja emakeelse hariduse edendamine.

Hurt rääkis Eesti oma identiteedist ja rahvusliku idee määratlemisest. Ta teadis siis, nagu ka meie teame ligi 140 aastat hiljem, et vabadust oskavad targalt kasutada vaid haritud ja oma maad armastavad inimesed.

Eesti Rahva Muuseum kasvaski välja soovist arendada oma rahvuskultuuri. Selle muuseumi asutasid Jakob Hurda kaasvõitlejad tema elutöö mälestamiseks.

Nagu Vanemuise ja Estonia seltsimaja ehitamisest, nii sai ka Eesti Rahva Muuseumi rajamisest üks silmapaistvamaid rahvusliku liikumise üldrahvalikke ettevõtmisi.

Lisaks sai sellest mälestussammas muuseumi asutajatele, laiemalt aga Eesti rahva iseteadvusele ja iseolemisele.

Vaimse ja ainelise pärandi kogumine tõi arusaama, et Eesti oma kultuur on vana ja väärtuslik. Sellel rikkusel sai seista meie iseteadvus. Keel ja kultuur kasvasid sotsiaalse kuuluvuse näitajast Eesti identiteedi aluseks.

Muuseumi asutajad ei lubanud meil ära sulada teiste rahvaste sekka. Nad rajasid meie oma muuseumi, väärtustades meie ainulaadset pärandit.

Muuseumi rajajad ei soovinud talletada eestlust kui märki ammustest aegadest, kui eksponaati. Selle asemel nähti muuseumi rolli rahvuse tuleviku lahtimõtestajana.

Neid aitas tõdemus, et eestlastel on tulevikku ainult ajaga kaasas käiva kultuurirahvana. Neil oli õigus. Meie ju täna teame, et Eesti Rahva Muuseumist on sajandi jooksul saanud meie iseseisvuse üks kindlmaid alustalasid, millelt otsiti ja leiti tuge ka kõige raskematel aegadel.

Aga nagu muuseumi rajajad, ei või ka meie näha muuseumi rolli vaid minevikus sündinud asjade peegeldajana. Kui muuseumi direktor Krista Aru kirjutab viimases Sirbi erinumbris, et muuseum peab tõstatama ja lahendama Eesti riigi ja rahva ees seisvaid probleeme, siis olen temaga täiesti nõus.

Korralik muuseum on kultuuri loomise allikas, kaasaegne teaduskeskus, sild eilse ja homse vahel.

Nii mõeldes kõlab täiesti asjatundmatuna küsimus: kas ehitada Eesti Rahva Muuseumile maja või mitte ehitada?

Ärgu lasku otsustajad end eksitada ajaloolisel tõsiasjal, et saja aasta jooksul on muuseum tegutsenud kas asenduspinnal või selle tarvis kohandatud ruumides. Et seda tööd on ajast-aeaga kannustanud pigem entusiasm ja missioonitunne kui kõrge palk, mugavad ruumid ja riiklik tunnustus.

Eesti Rahva Muuseumi maja on järjekordne Eesti riigi ja rahva võlg, mis tuleb iseolemise ja allesjäämise eest maksta. Esimesel võimalusel ja võimalikult kiiresti.

Seniks, hea muuseumirahvas: hoidke seda aadet, säilitage pikka meelt ja olge järjekindlad. Siis saavad teie, õigem oleks öelda, et kõigi meie, unistused teoks.

Ma tänan teid ja palju õnne!